

ГОД. XVI.

ПОЗОРИШТЕ.

БРОЈ 37.

УРЕЂУЈЕ А. ХАЦИЋ.

Излази за време бављења позоришне дружине у Н. Саду свагда о даву сваке представе, иначе сваког месеца по један пут на по табака. — Стоји за Нови Сад 40, а на страну 60 новч. месечно. —

ГЛУМИЦА-ПОЧЕТНИЦА.

Док је глумац-почетник некако „поуздан“ у своју вредност и способност, и тек временом, кад постане уметник, попусти од те „поузданости“ своје, дотле је код глумице са свим обратно. Она, као почетница, није никако „поуздана“, она је скромна и не држи сама много на себе. Критику не ће сматрати као своју непријатељицу, да како да је не ће јавно ни грдити; али ће строгу критику оплакати у својој соби, кад је сама међ четри зида.

И она је неспретна, кад ступи на позорницу; не ће се ни она знати кретати као што треба, само што ће је финаја страна женске природе задржати од незграпности. Она је у главном још бојажљива, мимика је њена више нека дрхтавица него несвесно разметање; њен говор, ако је и нејасан, није производ насилног и лажног патоса, већ страха: њојзи и нехотице застају речи у грлу. Публика је према таквој појави много блажа: она види добру вољу, скромност, али неизвезбаност.

Дође ли ипак до извезбаности и до гласа, онда је са свим друкче, обратно. Сваки корак на позорници, свака геста, сваки нагласак је пун поуздања. Од тог доба не прима више ни усмене савете а камо ли тек штампану критику. Као почетница слуша на сваку реч редитеља; она је са своје стране готова да учини и више, него што се захтева, бар се вољно труди, да не буде на позорници карикатура. Што год пак задобија више земљашта на позорници, у публици и у критици, тим су јој и аспирације све ве-

ће. Њена се нарав мења: од питоме почетнице постаје појам и израз самопоуздања. Сад јој се већ не може ништа доказати. Усмену критику прима сад она са „сажалителним“ осмехом или је и не слуша. Писмену критику чита, до душе, пажљиво, а најпажљивије онај део, који се бави другим глумицама. И она се на послетку не би ни жестила на строгу критику о њеној игри; али похвала друге глумице не да јој мира ни дању ни ноћу.

Док су почетнице још пријатељице, дотле су напредније глумице баш непријатељице, особито ако су једне струке. На позорници ће се и загрлити па и пољубити, али оне знају, како им то иде од срца.

Но глумица-почетница има једног великог пријатеља свог, на кога се може у свако доба поуздати. А то је њена лепота и умиљатост — ако је лепа и умиљата. Уз то је почетница, да како, још млада и свежа, па ако је и лепа, онда се не виде баш глумачки недостаци њени. И ти недостаци не би се по свој прилици никад ни видели, да у публици нема и — жена. А те виде на лепој почетници и онакве мане, какве сирота и нема. Критичар би можда у млеко умочио перо своје, кад би писао реферат о лепој а неспретној почетници, али он има респекта од лепе околине своје, те умаче перо ипак у мастило. Само што су му извезптаји онда обично замотани и нејасни.

Лепота је у почетнице моћно средство; али баш о лепоту се може спотаћи. Она се ослања на спољашњу појаву своју, те

занемари унутрашњи развитак. Шојзи се ласка а она не опажа, да се њено глумовање хвали на рачун лепоте, те мисли, да заиста игра добро. Чује ли пак строжу критику, она је отплаче и кроз сузе се смешка на господина строговића. Док се овом строгост не растопи. Таква ће глумица, као и све на свету, бивати старија; лепота ће је изневерити, а остаће

велика празнина њеног глумовања. И не само да ће остати, него ће се све несносније истицати, и крајњи резултат у души њеној биће горко разуверење и роптање на неблагоприятан свет. Још је добро ако се уда, бар је дошла „под капу“; иначе је не ће мимонћи грозна судба сваког лажног талента: задоцњено сазнавање промашенога живота.

М. С—ћ.

ГЛУМАЧКИ КАРАКТЕРИ.

(Свршетак.)

Таке зле прилике потпомажу често издаваоци оних листова и листића, који теже за материјалним добитком, те лове разне огласе и пикантерије.

Против једног прекора ваља глумачки сталез у обрану узети: против прекора неморалности. У њему нема веће неморалности, него ма у ком другом сталезу. Само за то, што глумац стоји пред јавношћу, упада већма у очи сваки његов чин, те се више о њему говори, више се оцрњује и увећава. Ако се по каткад тврди, да морална душа није кадра приказивати неморалне улоге и ако се из тога изводи закључак, да неке улоге кваре моралност глумаца, — то се барем тако схватање даје побијати и о њему препирати. Наравно да с друге стране ваља ту имати на уму и Хајне-а, који је о некој знатној глумици рекао: „Колико ми јој је врлина морала страдати, док је могла толике тријумфе у уметности славити!“

И против прекора због светиње седме заповеди (т. ј. „не чини прељубе“) ваља глумца бранити. Публика је управо, која

глумца на тај неморални пут гони. Публика осуђује глумца, а још више глумицу на девичанство — на целибат. За ожењене љубавнике, за удате љубавнице, субрете итд. не интересује се публика; она жели да све млађане улоге играју нежењени мушкарци и неудате женске. А управитељи морају да се поводе за жељом публике. Ожењеним глумцима тешко је с тога код позоришта — јер их с великом натегом примају обоје заједно. Већином се морају месецима па и годинама да одеље — а оно остало дође често већ само по себи. Узмите сваки други сталез; па оделите мужа и жену на дуже време, те ћете видети, да ли су други људи моралнији него глумца. Но, хвала богу, код наших глумаца нема таквих неприлика!

Ако глумац у опште има исту задаћу, коју имају жене, т. ј. „да се дошаме“ — онда је у овом чланку „о глумачким карактерима“ довољно показано, како је често веома мучно решење те задаће.

По Бегхеру.

С. П.

И С Т И Ц И.

СРПСКО НАРОДНО ПОЗОРИШТЕ.

„Риђокоса“. Позоришна игра у 3 чина, с певањем, написао А. Лукачи, превео Ђ. П. Музика од Еркала.)

У целом нашем позоришном репертоару веома је мало комада, који тако добро, извршено иду као

„Риђокоса“. И подела и потпуно знање улога, па сложено и вољно извођење, чини, да тај комад иде у нас, штоно реч, као да је намазан. У судству мом налазио се некакав прави пстмак арпадов из Будим-Пеште, иначе велики зналац позоришне уметности, који није могао за доста

да нахвали живу и складну игру наших глумаца. Он их је ковао у звезде и изрекао ове знамените речи: „Мађарским глумцима ваљало би да дођу и да виде ову представу; па да од српских колега својих науче како ваља играти мађарске комаде!“

Чисто добро пада чути човеку тако мишљење у овом нашем мађарским провинцијским духом задахнутом добу, када се уметност оцењује по својој вредности и изврности, а не по народности!

И заиста о игри наших глумаца можемо само с похвалом говорити. Чинило нам се као да су били прегли, да нам омиле тај комад мађарски, па с њиме и песме и игре мађарске. Сви су у томе показали особиту ревност, а нарочито г. Добриновић, који је гајдаша, словака Јана, тако природно одиграо, да већ због њега самог вредно је доћи и гледати тај комад. Па с каквим тек осећајем уме да пева! Песма: „Ластавице, ласто мила“, не може се већ лепше и значајније отпевати. Слушајући ту песму, као што је Добриновић пева, и нехотице осетиш како ти се срце стеже, како те обузима нека сета. То се зове певати уметнички, природно! Евала му на лепом уживању, које нај је прибавио тим певањем својим. У њега би ваљало да се угледају и други наши певачи и певачице!

И о игри наших осталих глумаца можемо само похвалан суд изрећи. Сви су с вољом и разумевањем изводили поверене им задатке. Класична је фигура био г. Лукић, старожена Кесеги, па г. Ружићка (Шајговица) и г. Вујићка (Агнешка Богљарева).

И зборови су били добри и отпевали су све песме складно. Легло су отпевали свој дуо и г. Марковићка (Ката) и г. Марковић (Ферко).

Још нам је похвалити свирачки збор петроварадинске пешачке цуковнице, који је све песме у комаду, а има их много, прецизно и лепо пратио.

(Недељни ред позоришних представа.)

У уторак 17. децембра: „Лудвик XI“. Трагедија у 5 чина, написао Делавињ, с француског превео Јован Ђорђевић.

У среду 18. децембра: „Мехурићи“. Позоришна игра у 3 чина, написао Г. Чики, превео Милан А. Јовановић.

У суботу 21. децембра *први пут*: „Дојчин Петар“. Драмски спев у 3 одељења, написао Милан Савић. — Пре тога: „Честитам“. Шаљива игра у 1. чину, с певањем, написао К. Трифковић.

У недељу 22. децембра: „Војнички бегунац“. Позоришна игра у 3 чина, с певањем, написао Е. Сиглигети, посрбио Рада пл. Стратимировић.

НАРОДНО ПОЗОРИШТЕ У ЗАГРЕБУ.

(Ред позоришних представа.)

У четвртак 17. децембра: „Мисли да је болестан“. Шаљива игра у 3 чина, написао Молијер, превео В. Вежић.

У суботу 19. децембра: „Женар“. Шаљива игра у 4 чина, написао Густав Мозер, превео И. З.

У недељу 20. децембра: „Ревизор“. Шаљива игра у 5 чина, руски написао С. В. Гогољ, превео М. Ј. Ж Ћ.

У суботу 26. децембра: „Кућна капица дра Фауста“. Лакрдија с певањем у 3 чина, од Фридриха Хопфа, превео Спиро Димитрајевић.

У недељу 27. децембра: „Распикућа“. Чаробна глума у 3 раздела, написао Фердинанд Рајмунд, превео Иван Жигровић.

П О З О Р И Ш Т Е.

(Одговор глумице Рашелке.) О славној француској глумици Рашелци причају паристи листови ово. Кратко време пред проглас кримског рата, Рашелка је као гост играла у царском позоришту у Петрограду. Као свугде тако и у Петрограду славиле су је сви и узносили, нарочито дворски кругови и официри, и ако је стање између Француске и Русије било врло запето. После њене завршне представе, ађутанти цара Николe и гардиски официри давали су у њену почаст сјајан банкет, на коме је шампања било као воде. Баш кад су сви били у највећем весељу, дође ађутанат из двора и јави, да је проглашен рат са Француском. „До виђења, госпођо!“ — викну један царев ађутанат, кучнувши се чашом с њом, — „до скорог виђења у Француској, у Паризу, где ћемо у ваше здравље пити дивна вина француска!“ — „Велика вам хвала господине,“ — одговори брзо Рашелка, — „али Француска није толико богата, да и своје заробљенике части шампањцем...!“

С И Т Н И Ц Е.

(Увек присебан и доследан). На игранци потрчи неки потпоручик некој госпођици, да је замоли за валцер. Баш пред њом спотакне се о ногу неког играча и пруди се дужом на све четири пред њом. Али то га ни мало не збуни, него онако опружен подиже главу и рече јој: „Ево, овако вас лепо, пред вама лежећи, молим, да ме не одбијете још за овај валцер.“!

(Забринута мајка.) *Син*: Мама, данас ће нам учитељ показати помрачење месечево.

— *Мама*: Лепо, лепо! Само не иди близу!

СРПСКО НАРОДНО ПОЗОРИШТЕ.

27. ПРЕСТАВА.

ВАН ПРЕПЛАТЕ.

У НОВОМЕ САДУ У НЕДЕЉУ 15. ДЕЦЕМБРА 1891.

Б У Њ Е В К А.

Слика из буњевачког живота у 3 чина, с певањем и играњем, написао В. М. Миљковић.
Музика од Ф. Гала. — Редитељ: Добриновић.

О С О Б Е:

Ага Божић, богат буњевац	Лукић
Марга, његова друга жена	Д. Ружићка
Мара, његова кћи од прве жене	М. Марковићка
Баба Павка	Ј. Добриновићка
Јоца Бабијан, буњевац, сељак	Спасић
Стине, син му	Васиљевић
Вецр, сувајдија	Добриновић
Томе	Илић
Иво	Стефановић
Естера	Т. Лукићка
Ђула	С. Миљковићка
Марта	Д. Васиљевићка
Јања	Ј. Весићева
Бара	З. Стефановића
Јага	Жикићка
Криста	Т. Ловренчићева
Агњица	М. Весићева
Блашко, плебанаш	Миљковић
Мића	Марковић
Шиме	Жикић
Андре	Бакаловић

Сељани и сељанке. — Догађа се у великом буњевачком месту. — Време: садашњост.

Војничка музика петроварадинске пешачке пуковнице бр. 70. свираће ове комаде:
1. „Српска зора“. Марш, од Андрејевића. — 2. „Српско новосатско коло“, од Тих. Остојића. — 3. „Смеса словенских песама“, од Сајферта.

У уторак 17. децембра: „ЛУДВИГ ХИ.“ Драма у 5 чинова, написао К. Делавињ, с француског превео Јован Ђорђевић.

Ко од ваших поштованих претплатника жели своја места и за ову представу задржати, нека се изволи тога ради пријавити у писарници позоришној најдуже до 11 сах. пре подне.

ПОЧЕТАК У 7 А СВРШЕТАК ОКО 10 САХАТА.